

Mikulášek, Miroslav; Krystýnek, Jiří

Literárněvědná rusistika

In: *Slavica na Masarykově univerzitě v Brně : literární věda, jazykověda, historiografie, uměnovědy*. Dorovský, Ivan (editor). 2. dopl. a rozš. vyd. V Brně: Masarykova univerzita, 1993, pp. 52-59

ISBN 8021005890

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/126874>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Značnou měrou se na prohlubování vzájemných kontaktů mezi brněnskými a slovenskými literárními historiky podílí také činnost brněnské pobočky Literárněvědné společnosti při ČSAV. Tato vědecká společnost uskutecnila řadu odborných přednášek slovenských badatelů s diskusemi, kterých se zúčastnili nejen odborní pracovníci fakulty, ale i studenti. V Brně přednášel např. M. Pišút, K. Rosenbaum, M. Bakoš, J. Čapkovič, J. Poliak, Z. Rampák, M. Kusá, V. Mikula, M. Tomčík, J. Števíček aj. Brněnští odborníci zase přednášejí v Literárnovědné společnosti při SAV v Bratislavě a zúčastňují se aktivně vědeckých konferencí pořádaných filozofickou fakultou v Bratislavě a Slovenskou akademií věd. Vědeckých konferencí, pořádaných filozofickou fakultou v Brně, zúčastňují se také slovenští literární historikové a teoretikové. K prohlubování vzájemných styků přispívají také besedy se slovenskými spisovateli, konané na filozofické fakultě, a besedy se slovenskými vysokoškolskými pracovníky. Kromě toho na filozofické fakultě tradičně studují posluchači ze Slovenska a byli zde také vyškoleni někteří vědečtí aspiranti ze Slovenska (např. A. Popovič u F. Wollmana).

Vlastimil Válek

LITERÁRNĚVĚDNÁ RUSISTIKA

Katedra ruské a sovětské literatury a slovanských literatur patří mezi relativně mladá pedagogická a vědeckovýzkumná pracoviště filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Literárněvědná rusistika a slavistika se zde formuje po druhé světové válce, i když její počátky se utvářely již v období mezi dvěma světovými válkami.

Vznik ruského oddělení při semináři pro slovanskou filologii je spjat s příchodem bývalého profesora oděské univerzity S. G. Vilinského (→) na filozofickou fakultu (1923). Na ustavení tohoto oddělení mají zásluhu profesori V. Vondrák (→) a S. Souček (→). Přestože Vilinskij byl svým vzděláním badatel spíše jazykovědného zaměření, věnoval pozornost literárněvědné problematice, zejména medievalistice, později pak i ruské literatuře 18. a 19. století i přelomu 19. a 20. století. Širší literárněvědné slavistické zájmy Vilinského dosvědčuje i monografie P. J. Todorov, která vznikla z vděčnosti k první hostitelské zemi Vilinského — Bulharsku (1933).

Základy literárněvědné slavistiky na filozofické fakultě v Brně kladl J. Horák (→), žák J. Polívky, který zde působil od ledna 1923 jako mimořádný profesor srovnávacích dějin slovanských literatur až do zimního semestru 1927, kdy přešel na filozofickou fakultu Univerzity Karlovy do Prahy jako nástupce J. Máchala. Již tehdy vznikly v Brně pod vedením J. Horáka disertační nebo státní práce se srovnávací mezislovanskou tematikou.

Počátkem studijního roku 1928/29 přišel do Brna z Bratislavy F. Wollman (→), řádný profesor srovnávacích dějin slovanských literatur, který na brněnské univerzitě působil až do svého odchodu do důchodu v roce 1959

a jako externista i později. Příchodem F. Wollmana byl znovu obsazen důležitý obor literárněvědné slavistiky, který si tehdy vydobyl již své místo na našich univerzitách a který po odchodu J. Horáka do důchodu byl ve své původní podobě tradován jedině na univerzitě v Brně.

Je zásluhou F. Wollmana, že v širším rámci slovanské komparatistiky byla v Brně pěstována též literárněvědná rusistika, k níž Wollman sám přispěl některými pracemi. F. Wollmanovi náleží hlavní zásluha, že na základech, položených J. Horákem, vybudoval v Brně studium srovnávacích dějin slovanských literatur a mezislovanských literárních vztahů v takové kvalitě a v takovém rozsahu, že se stalo jedním z nejlépe pěstovaných odvětví mladé brněnské univerzity. V synteticky pojaté *Slovesnosti Slovanů* (1928) postihl Wollman mezislovanské literární vztahy a souvislosti a zařadil slovanské literatury do kontextu literatury světové. V tomto díle základního významu i v řadě literárněhistorických a teoreticky koncipovaných studií propracovával Wollman metodologii historicko-srovnávacího bádání. Tím, že při analýze tvaroslovné stránky uměleckého díla („eido-graphii“) akcentoval typologicko-strukturní přístup a historicko-srovnávací princip, dotvářel Wollman základy brněnské literárněvědné komparatistické školy.

Také příchod R. O. Jakobsona (→) do Brna (1933) přispěl k tomu, že se rusistika na filozofické fakultě dále formovala jako specializovaný vědní obor. Jakobsonův vědecký záběr přesahoval hranice lingvistického bádání, zasahoval i problémy literárněvědné a pomezí (kulturněpolitické, teorie překladu, versologie aj.). V duchu učení Pražského lingvistického kroužku zdůrazňoval Jakobson strukturní analýzu i v oblasti literárněvědné. Své pojetí synchronního zkoumání literárních struktur demonstroval na české i na ruské literatuře (*Co je poesie?* 1933—34; *Kontury Glejtu* (Pasternakova), 1935; *Socha v symbolice Puškinově*, 1937). Jakobsonovo působení bylo předčasně přerušeno nacistickou okupací, před níž unikl přes Dánsko a Švédsko do USA.

Nové výhledy ve vývoji literární slavistiky se rýsovaly i s možností příchodu význačného estetika a kritika B. Václavka (→) na brněnskou filozofickou fakultu (1939). Ve svých statích z oboru literární kritiky projevoval Václavěk soustavný zájem o literární dění v SSSR. Okupace, Václavkovo zatčení a jeho skon v koncentračním táboře v Osvětimi však učinily těmto nadějím konec.

Slibný vývoj vědeckého bádání v oblasti literárněvědné rusistiky a slavistiky spjatý s jmény Vilinského, Wollmana a Jakobsona, kteří pěstovali literárněvědnou rusistiku v širším rámci slovanské komparatistiky, slovanského semináře, byl násilně přerván v listopadu 1939 uzavřením českých vysokých škol nacistickými okupanty.

Po skončení 2. světové války se vytvořily předpoklady pro rozvoj rusistiky jako samostatného vědeckého i pedagogického oboru. V souvislosti s reorganizací slovanského semináře vznikla roku 1951 samostatná katedra rusistiky a literární vědy jako nová organizační jednotka pedagogické a vědecké práce. Vedoucím nové katedry se stal F. Wollman, tajemníkem L. Šwirk. Členy katedry působícími v oblasti staré ruské, klasické i sovětské literatury byli M. Koutná-Ondroušková, později J. Mandát,

M. Mikulášek, D. Kšicová a J. Burian (všichni →). Externě v letech 1945 až 1956 přednášel o sovětské literatuře J. Jirásek a A. Závodský (oba →) zabývající se teorií a metodologií sovětské literární vědy.

F. Wollman po válce navázal na svůj meziválečný polemický spis *K metodologii srovnávací slovesnosti slovanské* (1936), který pojal současně jako první část rozsáhlého cyklu tří monografických prací. Zpracoval a vydal je ve velkém časovém rozpětí a zachytil v nich vývoj slovanských programů (slavismů) a svár tendencí slovansky integračních a diferenciačních jednak za osvícenství a národního obrození, jednak v období tzv. jara národů. Obecné komparatistické zásady, stručnou historii srovnávacího bádání i jeho úkoly shrnul zejména do základní studie *Srovnávací metoda v literární vědě* (1957). Wollman patřil k předním světovým slavistům, kteří rozvíjeli moderně pojatou literárněvědnou slavistiku a komparatistiku.

Prvním úkolem mladého rusistického pracoviště, zpočátku zaměřeného převážně na činnost pedagogickou a popularizační, byla příprava vědeckého dorostu. V aspirantských seminářích vychoval F. Wollman v letech 1953—1960 řadu pracovníků zabývajících se rusistikou a mezislovanskými literárními vztahy (J. Mandát, B. Beneš, M. Mikulášek, D. Kšicová, A. Popovič, V. Kudělka, J. Jelínková, J. Pelikán, J. Krystýnek aj. (— všichni →). Sledovala se v nich nejnovější odborná literatura, vypracovávaly se referáty, recenze, vznikla zde řada článků, studií i kandidátské disertace.

Po Wollmanově odchodu do důchodu (1959) se stal vedoucím katedry lingvisty B. Novák (→), který působil již v době meziválečné jako asistent tehdejšího slovanského semináře. Novými členy katedry s literárněvědným zaměřením se stali v roce 1962 M. Krhoun a v roce 1963 V. Vlašínová (oba →). V roce 1965 vznikla samostatná katedra ruské a sovětské literatury (vedoucí J. Burian); roku 1973 k ní pak bylo připojeno polonistické oddělení a dostala název katedra ruské a sovětské literatury a slovanských literatur. V sedmdesátých a na počátku osmdesátých let přišli noví členové: 1975 I. Pospíšil, J. Dohnal 1978 (oba →), téhož roku nastoupila na oddělení slovanských literatur odborná asistentka I. Hrabětová (→); roku 1980 se stala asistentkou katedry V. Tomášová-Střítecká a v roce 1983 odbornou asistentkou G. Bínová, která na katedře absolvovala interní vědeckou aspiranturu. V souvislosti s působením J. Buriana jako lektora českého jazyka na oddělení slovanských studií filozofické fakulty pařížské Sorbonny (1975—1980), stal se 1. 12. 1975 zastupujícím vedoucím katedry M. Mikulášek (→), který později stanul v čele katedry jako její vedoucí (od 1. 3. 1982). Vedoucím oddělení slovanských literatur byl do února 1978 J. Krystýnek, od března 1978 je jím J. Pelikán (→). Stálým spolupracovníkem oddělení je člen Ústavu dějin střední, jihovýchodní a východní Evropy I. Dorovský (→), externími spolupracovníky pak J. Balhar (→), K. Kardyni-Pelikánová, V. Kudělka (→) a M. Chleborád (→). Oddělení v dřívějších letech zajišťovalo výuku polonistiky, bulharistiky, srbo-kroatistiky a lektorát lužické srbštiny, nyní vede výuku polonistiky a podílí se na zajišťování výuky dalších slavistických oborů.

V oblasti literárněvědné rusistiky působili po roce 1945 vedle F. Wollmana jednak představitelé staršího pokolení rusistických pracovníků

(M. Koutná, J. Jirásek), jednak příslušníci nové generace rusistů, která se vědecky formovala v průběhu padesátých a šedesátých let. Tato generace, vyrůstající z wollmanovské školy i koncepce, šla zprvu cestou materiálových stykových sond přispívajících k dějinám slavistiky a mezislovan-ských literárních vztahů (D. Kšicová, J. Mandát) a literárněhistorických prací s důrazem na hledání žánrových souvislostí.

Na brněnskou teatrologickou wollmanovskou tradici navázal M. Mikulášek. Jeho monografie *Puti razvitija sovetskoj komedii 1925—1934 gg.* (1962), vzniklá za jeho pobytu v aspirantuře v Leningradě, rekonstruovala literárněhistorický vývoj rozmanitých žánrových podob sovětské komedie, analyzovala její žánrovou podstatu; kniha dodnes představuje nejpodrobnější zpracování tohoto druhu sovětské dramatiky. Literárně historiograficky byl pojat první díl studie J. Mandáta o lidové pohádce v ruském vývoji literárním (1960), která zkoumala problematiku vzájemných vztahů mezi ruskou literaturou a folklórem a vedle nástinu metodologie problému podávala nárys osudů lidové pohádky v ruské rukopisné tradici 17. a 18. století. Společenskopolitické i umělecké zvláštnosti díla M. Gorkého zkoumala kandidátská disertace J. Buriana *Roman M. Gor'kogo Žizn' Klīma Samgina* (1955), vzniklá v době jeho aspirantury v Moskvě. V šedesátých letech vznikla i komparatisticky pojatá kniha polonisty J. Pelikána *Recepca twórczości Juliusza Slowackiego* (1963) zachycující vývoj recepce spisovatelova díla v období 1849—1867 a dokumentující nejen velký zájem o tvorbu významného polského revolučního romantika, ale i sepětí literárního jevu s vývojem společnosti. K těmto pracím se postupně řadily literárněhistorické a historiografické studie starších pracovníků katedry M. Krhouna a M. Koutné.

Badatelský profil pracovníků katedry se však vyhraňuje zejména až v druhé polovině šedesátých let a v průběhu let sedmdesátých. Vedle literárněhistorických, materiálových a heuristických kontaktologických studií se postupně prosazuje i hlubší navázání na wollmanovskou slavistickou tradici a na jeho eidologickou koncepci. Základní orientaci a badatelským úkolem členů katedry se v letech 1976—1990 stalo studium historicko-teoretické problematiky literárních druhů, žánrů a směrů ve slovanských literaturách a v kontextu s literaturou světovou. Výzkum se postupně soustředil na komparatisticky pojatou problematiku vývoje prozaických forem ve slovanských literaturách, na tvarosloví ruského, sovětského a polského románu, novely a povídky (M. Mikulášek, J. Mandát, J. Burian, J. Jelínková, I. Pospíšil, J. Dohnal, G. Bínová, K. Pelikánová, J. Krystýnek), ruského, sovětského a polského dramatu a divadla (M. Mikulášek, V. Vlašínová, J. Pelikán, V. Tomášová-Střítecká) a poémy ve slovanských literaturách (D. Kšicová). V analýze jevů je patrná snaha uplatnit historicko-genetickou typologickou metodu akcentující genologické zkoumání literárního organismu.

Daná vědeckovýzkumná koncepce je příznačná pro monografii M. Mikuláška *Pobednyj smech. Opyt žanrovo-sravnitel'nogo analiza dramaturgii V. V. Majakovskogo* (1975), zkoumající žánrové i tvarové proměny novátorské linie ruského a sovětského satirického dramatu reprezentovaného dílem V. Majakovského. V sedmdesátých letech vzniká i řada Mikuláško-

vých studií věnovaných ruskému a sovětskému dramatu, divadlu, otázkám humoru a satiry, problematice tvůrčích literárních metod aj. Ovlivněn tvaroslovně komparatistickým pojetím svého učitele F. Wollmana usiluje M. Mikulášek ve svých pracích o metodologickou koncepci založenou na strukturně typologické analýze i komparaci tvaroslovných i žánrových momentů uměleckého jevu i procesu.

Žánrovou problematiku románu řešila habilitace J. Buriana *Románová díla Maxima Gorkého* (1966), která byla pokusem o vysledování v monograficky ucelené studii druhových a kompozičních znaků, rysů a zvláštností spisovatelovy prozaické tvorby. Poznání evoluce jednoho z málo probádaných literárních směrů v ruské slovesnosti poslední třetiny 18. století, osobitého předpolí ruské literatury 19. stol., prostředkovala inspirativní studie J. Mandáta *Ruská sentimentální povídka* (1982, 1983). Dlouholeté zkoumání ruského kritického realismu našlo výraz v Mandátově nedokončené monografii *Ruský epistolární román. Prameny. Dějiny. Poetika* (1984), která je příspěvkem k poetice ruského románu.

Literárně genologickými aspekty se vyznačují práce představitelů mladší badatelské generace. Kandidátská disertace I. Pospíšila *Ruská románová kronika. Příspěvek k teorii a historii žánru* (1983) demonstruje syžetovou výstavbu, poetiku a typologické zvláštnosti žánrové odrůdy velké prozaické formy na řadě děl ruské literatury 19. a 20. století. Kandidátská práce G. Bínové *Tvorčeskaja evolucija Vasilija Šukšina. Nravstvenno-filosofskije iskanija i žanrovostilevyje osobennosti chudožestvennoj sistemy* (1983), je pokusem o celistvou monografii tvůrčí biografie významného ruského prozaika šedesátých a sedmdesátých let. K literárně genologickému zkoumání inklinuje i práce D. Kšicové *Poéma za romantismu a neoromantismu. Rusko-české paralely* (1983) sledující jeden z produktivních žánrů v ruské i evropské poezii 19. a přelomu 19. a 20. století. V roce 1988 obhájil kandidátskou disertaci *Žánrové zvláštnosti povídkové tvorby L. N. Andrejeva* J. Dohnal. V rámci genologického úkolu katedry byly dále napsány studie o problematice ruské komedie a dramatu 19. století (V. Vlašínová), ruského středověkého apogryfu a povídky ve staré ruské literatuře (J. Jelínková). Problematice historické prózy ve slovanských literaturách je věnována i studie J. Krystýnka o romantických tradicích ve vývoji historické prózy u západních Slovanů. V rámci vědeckého úkolu katedry vznikla skripta J. Pelikána *Nástin dějin polské dramatiky* (1971) věnovaná evoluci polského dramatického umění od nejstarších dob až po současnost a *Poválečná polská dramatika* (1976) zachycující nejnovější dramatickou produkci v její žánrové mnohotvárnosti a vůdčích tvůrčích osobnostech. Genologickými aspekty se vyznačuje i dosud nevydaný Pelikánův *Slovník polských dramatiků*. Obraz dosud u nás nezpracované oblasti polského dramatu a divadla doplňuje badatelům *Nástin dějin polského divadla* (1989).

Druhý okruh vědeckovýzkumné problematiky řešené na katedře představují otázky česko-východoslovanských a kulturních styků a vztahů. Srovnávací metoda v oblasti binárních mezislovanských literárních vztahů spojená s analýzou uměleckých textů a teorií překladu našla uplatnění zejména v pracích V. Vlašínové sledujících recepci ruské klasické literatu-

ry v českém prostředí *Česká recepcce V. G. Korolenka. Příspěvek k dějinám českého překladu* (1975) a kniha *Satira okřídlená fantazií* (1975). V rámci daného úkolu vznikla i monografie D. Kšicové o ruské poezii v interpretaci Františka Táborského (1980) přinášející první soustavné zpracování a zhodnocení překladatelského a kritického díla tohoto českého rusisty. Patří sem i monografie M. Krhouna o básnickém díle Jurije Feďkovyče (1973), která zevrubně zkoumá dílo ukrajinského obrozeneckého spisovatele v širších mezislovanských souvislostech.

V souvislosti s realizací vědeckého výzkumu v oblasti česko-polských kulturních vztahů vznikly monografie J. Pelikána o Juliu Słowackém u nás i práce K. Kardyni-Pelikánové *Kontakty literackie* (1975) o českých literárních stycích v období listopadového povstání.

V systematickém uveřejňování závažných dokumentů a materiálů z historie česko-ruských a česko-polských literárních vztahů pokračovali J. Mandát (Učitel Josef Koněrza — buditel českého lidu, 1967) a J. Krystýnek (*Z dějin polsko-českých literárních vztahů*, 1966). K této výzkumné oblasti se také přimyká dvousvazkový *Malý slovník ruských spisovatelů*, který vznikl za redakce V. Vlašínové a M. Krhouna a byl vydán jako skriptum (1970 až 1971). Pracovníci oddělení slovanských literatur J. Krystýnek, J. Pelikán, K. Kardyni-Pelikánová se významnou měrou podíleli na přípravě *Slovníku spisovatelů — Polsko* (1974), pro nějž napsali několik set hesel.

Třetí vědecký úkol řešený na katedře v letech 1970—1973 představovala estetickoteoretická a kulturněspolečenská oblast vztahů a vazeb literatury a reality. Úkol byl ukončen uspořádáním mezinárodní konference a vydáním konferenčních materiálů v publikaci *Literatura, umění a revoluce* (1975).

Vědecké úsilí katedry i širšího mezikatedrového badatelského týmu jde cestou komparatisticky pojatých genologických studií sondujících genetickou existenci tvaroslovných složek lit. organismů, proměn uměleckých struktur v evoluci lit. epoch. Systémový výzkum lit. vývoje ukazuje nutnost uplatnění syntézy metodologických přístupů komparatistiky moderních interpretačních metod lit. genologie s lit. sémiotikou, strukturální antropologií a filozofií lit. žánrů a druhů v rámci moderně pojaté hermeneutiky.

S realizací vědeckých úkolů katedrového týmu úzce souvisí i vydávání skript a učebních textů k zabezpečení pedagogicko-výchovného procesu. V mezinárodní spolupráci L. F. Jeršova (Leningrad) a M. Mikuláška vznikla dvoudílná rusky psaná skripta *Ruská sovětská literatura I. — 1917 až 1945* (1982), II. — 1945—1980 (1985). Vedle výše uvedených skript J. Mandáta z dějin ruské sentimentální povídky a J. Pelikána z dějin polské dramatiky vznikly z iniciativy pracovníků katedry i skripta *Úvod do literární vědy* J. Pavelky a I. Pospíšila (1979) a J. Dohnal vytvořil *Ruské cvičební texty pro sociology* (1984). Skriptum *Slovník slovanských spisovatelů* vzniklo v autorské spolupráci I. Dorovského, M. Mikuláška, J. Pelikána, I. Pospíšila (1984). Plodem mezifakultní spolupráce je jednak *Současná sovětská dramatika* (1984) autorů M. Zahrádky, D. Žváčka, M. Mikuláška, jednak *Čítanka ze starší ruské literatury 11.—18. století* (1984) autorem J. Jelínkové a Z. Dostálové (Olomouc).

Vědecká aktivita katedry se projevila nejen v rozvíjení mezinárodních vědeckých styků s univerzitou ve Vratislavi, s filologickou fakultou univerzity v Leningradě, ale i se Slavistickým institutem v Regensburgu, odd. rus. jazyka v Bristolu, v organizování řady vědeckých konferencí i s mezinárodní účastí, zvláště v letech 1971—1978: 150. výročí narození N. A. Někrasova (1971); Literatura a revoluce (1973); 30 let rusistiky na filozofické fakultě brněnské univerzity (1975); zasedání o studiu literárních druhů a žánrů na počest nedožitých devadesátých narozenin F. Wollmana (1978) — a mezinárodní genologická konference v r. 1985 — a Litteraria humanitas v r. 1988, vydávání vědeckých sborníků Literatura, umění a revoluce (1975); Slovanské studie (1979), Litteraria humanitas (1991, 1993) i v aktivní účasti členů katedry (M. Mikulášek, D. Kšicová) na světových slavistických kongresech v letech 1968—1988 i kongresech MAPRJAL (1982—1990). Pozitivním jevem v práci členů katedry je spolupráce s českými i slovenskými literárními a kulturně politickými časopisy i novinami, projevující se v soustavné literárně kritické a literárně informativní činnosti zaměřené zvláště na novinky ruské literatury.

Významné je rovněž zastoupení katedry v Čs. komitétu slavistů a Obci českých spisovatelů (D. Kšicová, M. Mikulášek) a členství jejich pracovníků v redakčních radách celostátních rusistických a slavistických časopisů (Slavia, Slavica Slovaca, Čs. rusistika), v celostátní komisi pro obhajoby kandidátských disertačních prací i celostátních kulturněspolečenských institucích (Literárněvědná společnost při ČSAV, Čs. estetická společnost, Česká asociace rusistů, spolupráce s rozhlasem, ČST aj.).

Nová fáze literárněvědného komparatistického zkoumání na katedře byla spjata s konstituováním mezikatedrového fakultního vědeckého týmu řešícího od r. 1980 zprvu v rámci SAV, od roku 1985—1990 v rámci ČSAV genologickou problematiku — historicko-teoretickou problematiku literárních druhů, žánrů a směrů ve slovanské a západoevropské slovesnosti (koordinátor M. Mikulášek). Řešitelský kolektiv integroval literární vědce katedry ruské a sovětské literatury a slovanských literatur a kateder romanistiky, germanistiky, starověké kultury a dějin střední, jihovýchodní a východní Evropy. Program výzkumu se soustředil na vytvoření komparatistických studií i monografií zkoumajících morfologii žánrů, žánrových systémů a literárního procesu v jednotlivých slovanských a západoevropských literaturách od nejstarších dob až po 20. století a sledoval vytvoření genetické evoluční poetiky žánrů povídky, novely, románu, dramatu, komedie; součástí výzkumu byla i krystalizace metodologie genologického bádání jako součásti filologické hermeneutiky.

Výsledky spolupráce mezikatedrového týmu byly zveřejněny na dvou mezinárodních genologických symposiích uspořádaných z iniciativy katedry ve spolupráci s Českou asociací rusistů a ČSAV v roce 1985 a v roce 1988 (na počest 100. výročí narození F. Wollmana). Materiály z konferencí vyšly ve sborníku Litteraria humanitas I. (1991), II. (1993).

Ve studijním roce 1988—1989 se z iniciativy prof. Th. Winnera (USA) rozvíjela spolupráce katedry s Centrem semiotického výzkumu při Bostonské univerzitě. Katedra ruské literatury je garantem tohoto interdisciplinárního výzkumu, jehož cílem je prohloubit dosavadní studium geno-

logie o nové aspekty sémiotického bádání v konfrontaci s dalšími vědními obory a estetickofilozofickými systémy (v řešitelském týmu jsou M. Mikulášek, D. Kšicová, J. Vysloužil, J. Fukač (FF MU v Brně), J. Beneš (PřF MU v Brně) a Z. Mathauser (FF UK v Praze). K pedagogické iniciativě katedry patří zvl. již několikaletá výuka studentů-samoplátců ze Slavistického institutu univerzity v Bristolu (Anglie, od r. 1988). Vědecká orientace na komparativní genologii trvá i v období po listopadu 1989, kdy se katedra ruské a sovětské literatury a slovanských literatur transformovala v Ústav slovanských literatur a literární komparatistiky (od 1990).

Činnost katedry má progresivní vývojový trend. Není uzavřenou kapitolou, ale odrazovým můstkem pro další vědecké a pedagogické snahy integrující badatelské síly širokého výzkumného kolektivu, před nímž se v současné znovuzkřížené a obrozené demokratické společnosti rýsují plodné vědecké perspektivy a dříve netušené mezinárodní kontakty.

*Miroslav Mikulášek
Jiří Krystýnek*

POLONISTIKA

Literárněvědná polonistika se na brněnské filozofické fakultě rozvíjela již v období meziválečném, třebaže polština nenáležela ještě k samostatným studijním oborům. Ve svých přednáškách a vědeckých pracích věnovali polonistické problematice mnoho pozornosti J. Horák, F. Wollman, A. Novák a R. Jakobson (všichni →), kteří zde společně s F. Trávníčkem, E. Šimkem, V. Machkem, J. Macůrkem, V. Helfertem, B. Havránkem (všichni →) a dalšími učiteli fakulty vytvářeli významné slavistické centrum, z něhož vyšli např. J. Dolanský, K. Horálek, J. Bělič, A. Jedlička, O. Králík, J. Hrabák (oba →). K tehdejší samostatným polonistickým publikacím náleží některé Wollmanovy práce a versologická studie J. Hrabáka o staropolském verši. Knižní fondy filozofické fakulty v Brně rozhojnily na polonica bohaté knihovny V. A. Franceva a F. Táborského, autora studií o polské literatuře a rozsáhlé monografie o významném polském malíři Arturu Grottgerovi.

Důležitým doplňkem univerzitního studia byla činnost Československo-polského klubu v Brně, založeného v roce 1925, dlouhá léta vedeného M. Kolajou (→). V rámci akcí klubu kromě jiných významných představitelů polského a československého kulturního života přednášeli i čelní slavisté a polonisté.

Po druhé světové válce se polonistika na brněnské filozofické fakultě začala realizovat v celé šíři jako samostatný studijní obor v rámci slavistického studia. Literárněvědnými přednáškami a semináři byli pověřeni B. Vydra a M. Krhoun (→), od svého příchodu na fakultu ji zajišťovali J. Krystýnek (1954—1978) a J. Pelikán (od 1955) (oba →), dále Z. Smejkal (1958—1959) (→) a jako externistka přispívá od roku 1959 k jazykové i literární polonistické výuce K. Kardyni-Pelikánová (→).

Vědeckovýzkumné plány brněnských polonistů jsou zaměřeny v prvé